

Microsoft – et midlertidig monopol?

KRONIKK

**Lars
Sørgard**

professor ved Norges Handels-
høyskole.

Trusselen om å bli erstattet av Linux operativsystem er ikke nødvendigvis det som presser Microsoft til å konkurrere, men heller trusselen om at andre deler av dataindustrien overtar Windows rolle som plattform i systemet.

DATAINDUSTRIEN er ikke som andre industrier. Det er preget av kontinuerlig produktutvikling med til dels dramatiske skift fra en teknologi til en annen. Skiftene har i de siste tiårene ført til flere eksempler på at en dominerende bedrift har mistet sitt hegemoni til andre. IBM dominerte til langt ut på 90-tallet, etter det er Microsoft blitt totalt dominerende.

Skiftet fra IBM til Microsoft illustrerer dynamikken i næringen. Teknologiske endringer kan brått lede til store endringer i markedsandeler. I tillegg forsterker effekter på etterspørselssiden dynamikken mot en dominerende bedrift, da den enkelte bruker har gode grunner for å benytte samme programvare som de fleste andre brukere. Da er det nærmest uunngåelig at det tipper mot monopollignende tilstander for hvert enkelt produkt. Dette kan skje relativt raskt, sammenliknet med i andre næringer. For programvaren tekstbehandling var WordStar dominerende inntil WordPerfect overtok utpå 80-tallet. På midten av 90-tallet var strukturen igjen dramatisk endret, da Word var blitt dominerende og kun noen få brukere fortsatt benyttet Word Perfect.

DETTE INDIKERER at markedsandel som sådan ikke er det sentrale, da konkurransen kan bestå i at en bedrift dominerer totalt for en viss periode, for så med ett å bli erstattet. En bør heller konsentrere oppmerksomheten om hvorvidt det er mulig å holde i live trusselen om at noen andre kan overta hegemoniet i næringen, slik at en sikrer at monopol-situasjonen bare blir midlertidig. Hegemoni innebærer at et produkt kan betraktes som plattformen i hele systemet, det vil si hjertet i næringen og dermed utgangspunktet for samtlige andre produkter i næringen. På samme måte som Microsoft med produktet Windows overtok hegemoniet etter IBM, ved at plattformen skiftet fra PC til operativsystem, hvordan kan det tenkes at noen kan true Microsofts hegemoni?

OMKRING 1980 var dataindustrien preget av svært lukkede løsninger. De som husker Norsk Data, vet at den som investerte i et slikt system var innelåst, uten mulighet til å kommunisere med andre datasystemer. Selskaper som IBM, DEC og Wang produserte hver for seg alt fra datamaskin til operativsystem og applikasjoner. I løpet av de neste 10-15 år ble dataindustrien lagdelt ved at noen selskaper produserte databrikker, andre datamaskiner, atter andre operativsystemer, og noen produserte applikasjoner. I utgangspunktet var det ingen selskaper som kontrollerte alt fra databrikke til ulike programvarer. Microsoft var primært en dominerende produsent av operativsystemet, og dermed uten full kontroll over andre deler av systemet. Det åpnet for konkurranse om å bli plattformen.

MEN MICROSOFT ville det anderledes. Selskapet har fra midten av 90-tallet brukte store midler på å hindre alternative plattformer i å vokse frem og eventuelt erstatte dets plattform, Windows. Den første som fikk merke dette var Netscape. Microsoft ble i 1995 oppmerksom på at internett kunne få en enorm utbredelse, og at nettleser dermed var noe alle brukere måtte skaffe seg. Netscape var tidlig ute med en nettleser. Bill Gates fryktet at den kunne bli en ny plattform, og i så fall at Netscape Navigator skulle overta hegemoniet fra Windows. Microsoft brukte både lovlige og ulovlige midler for å hindre nettopp det og lyktes i å knekke Netscape. Dermed ble aldri nettleseren til Netscape en konkurrerende plattform til Windows. De amerikanske myndighetenes forslag om å dele Microsoft i to selskaper, ett med ansvaret for operativsystemet (Windows) og ett med ansvar for applikasjoner (Word etc), hadde sin bakgrunn i ønsket om å legge til rette for konkurranse mellom plattformer. Det sentrale var å skape konkurranse mellom ulike deler av dataindustrien, slik at selskapene la seg i selen for å utvikle nye og bedre produkter.

HEGEMONI: Bill Gates og hans Microsoft har forsvart sitt hegemoni i dataindustrien med lovlige og ulovlige midler. Hvordan skal de få konkurranse?
Foto: Scanpix

DET BLE ingen oppsplitting av Microsoft, og hvordan skal en nå sikre at Microsoft får plattformkonkurranse? Å hindre brukere i å benytte Microsofts produkter er ikke veien å gå. Microsoft er i utgangspunktet et gode, dets produkter har vokst frem i konkurranse med andre, og selskapet har over tid utviklet en rekke produkter som er til stor nytte for oss brukere. En mer fruktbar vei å gå er å legge restriksjoner på Microsofts handlinger, for dermed å øke muligheten for at det vokser frem alternative plattformer som blir en reell trussel mot Microsofts Windows. Norge kan alene gjøre lite mot Microsoft, som er en bedrift med global dominans. EU er en større aktør, og vi vil gjennom EØS-avtalen måtte forholde oss til deres tiltak.

EU VURDERER tiltak mot Microsofts forsøk på å hindre plattformkonkurranse, tiltak som bør hilses velkommen. Akkurat nå er EU opptatt av blant annet Microsofts adferd i servermarkedet, der de frykter at Microsoft nok en gang prøver å hindre en alternativ plattform i å vokse frem. EU har varslet inngrep mot Microsofts politikk med å pakke sammen mange produkter til ett produkt (bundling). Den type produkt-sammenbinding gjør det vanskelig for andre produkter å vokse fram, da Microsoft kan bruke sin Windows-styrke til å sikre stor utbredelse av andre av sine produkter. Akkurat nå er det Microsofts produkt MediaPlayer som

EU har satt fokus på. Det hevdes at når MediaPlayer er en integrert del av Windows, skaper det store overlevelsvesvansker for andre produkter, som for eksempel Real Player.

ET ALTERNATIV til å legge restriksjoner på Microsofts adferd er å legge til rette for at andre produkter kan bli levedyktige. Her kan norske myndigheter spille en større rolle, om enn i et lenger perspektiv. Oppsigelsen av statens innkjøpsavtale med Microsoft er ett eksempel. Tiltaket kan stimulere til nytenkning i ulike deler av offentlig sektor, i retning av alternative løsninger som ikke innbefatter Microsoft. Prosjektet skole-linux er et annet positivt tiltak. Det bidrar til at de kommende generasjoner får større kunnskap om alternative løsninger, noe som i seg selv bereder grunnen for at alternativer til Microsoft vokser fram. Utvikling av alternativ programvare er et tredje mulige tiltak. Ett eksempel er utviklingen av en nynorsk versjon av den gratis programvarepakken Open Office, en konkurranse til Microsofts programvarepakke Office. I det tilfellet førte det til at Microsoft utviklet en nynorsk versjon av sin Office-pakke, til en betraktelig lavere pris enn det selskapet opprinnelig hevdet det ville koste.

Et fjerde mulige tiltak er at staten går foran ved å benytte formater i tillegg til Microsofts standarder. Dokumenter bør legges ut på nettet ikke bare i formater som er Microsofts standard, som doc.doc-dokumenter, men også i alternative formater. Det synliggjør alternative løsninger, og gjør dem mer levedyktige.

Dagbladet

Akersgata 49, Oslo.
Postboks 1184 Sentrum, 0107 Oslo.

TIPSTELEFONEN
22 20 00 00

SENTRALBORD: 22 31 06 00

Direkte linjer:
Sentralredaksjonen: 22 31 08 90
Vaktsjef: 22 31 07 81
Utenriksredaksjonen: 22 31 07 72
Sporten: 22 31 07 98
Deskfaktor: 22 31 07 22
Resepsjon: 22 31 08 88
Telegramadr.: Dagbladet Oslo

1000-tipset:
1000Tipset@dagbladet.no

Kort&Godt:
kortoggodt@dagbladet.no
På din side: pds@dagbladet.no

Telefaks:
Redaksjonen: 22 42 95 48
 Produksjonen (Desk): 22 31 06 05
 Annonseavdelingen: 22 31 05 05
 Administrasjonen: 22 31 05 60
 Økonomiavdelingen: 22 31 06 06
 Kundeservice: 22 31 09 25
 Kulturavdelingen: 22 31 09 66
 Lederavdelingen: 22 31 05 20

Kundeservice: 800 30 100
 E-post: kundeservice@dagbladet.no
 abonnement@dagbladet.no

Dagbladsentralen: 22 31 06 82
AS Dagblad-Trykk: 67 92 75 00

UTLANDET:
New York: 69 Eighth Avenue,
 Brooklyn, New York. NY11217 USA.
 Journalist: Eva Bratholm,
 Tlf.: 00 1 718 789 1984
 E-post: ebra@dagbladet.no

London: 13 Marlborough Road,
 Ealing, London W5, England.
 Journalist: Leif Stang,
 Tlf.: 00 44 208 567 76 29
 Telefaks: 00 44 208 840 68 13
 E-post: lst@dagbladet.no

Berlin/Praha:
 Journalist: Håkon Lund,
 Agricolastrasse 24, 10 555 Berlin.
 Tel/telefaks: 00 493 039 10 44 75
 E-post: haakon.lund@dagbladet.no

LOKALREDAKSJONER:
Nord-Norge-kontoret:
 Strandgata 34, Postboks 469,
 9001 Tromsø.
 Tlf.: 77 66 66 60
 Telefaks: 77 65 81 80
 Gro Rognmo, gro@dagbladet.no

Trøndelagskontoret:
 Fjordgt. 82,
 7010 Trondheim.
 Tlf.: 73 52 87 09.
 Telefaks: 73 52 25 03
 Kjell-Ivar Myhr, kim@dagbladet.no
 Morten Stokkan, mst@dagbladet.no

Vestlandskontoret:
 Strandgt. 1, 5013 Bergen.
 Tlf.: 55 96 07 00.
 Telefaks: 55 32 90 57
 Sverre Gunnar Haga, sgh@dagbladet.no

Rogalandskontoret:
 Nygt. 24, 4006 Stavanger.
 Tlf.: 51 89 61 11.
 Telefaks: 51 89 37 77.
 Leiv Gunnar Lie, lgl@dagbladet.no

Telemarkskontoret:
 Nedre Hjellegt. 4, 3724 Skien.
 Tlf.: 35 53 41 90.
 Telefaks: 35 53 09 95.
 Bernt Blomquist, bbl@dagbladet.no

Sørlandskontoret:
 Markens gt. 48. Postboks 659.
 4666 Kristiansand.
 Tlf.: 38 02 11 55.
 Telefaks: 38 02 09 92
 Eivind Pedersen, epe@dagbladet.no

Dagbladet.no

www.dagbladet.no
 Dagbladets utgave på Internett.
 Utgitt av DB Medialab AS
Redaktør/adm.dir.: Rune Røsten
 run@dagbladet.no
Redaktør: Esten O. Sæther
 eos@dagbladet.no
 Kontakt Dagbladet.no:
Epost: nettred@dagbladet.no
Sentralbord: 22 31 06 00
Direkte telefon: 22 31 09 59
 Dagbladet forbeholder seg retten til
 å distribuere innsendte innlegg i
 elektroniske formater.

PFU • Dagbladet
 arbeider etter Vær
 Varsom-plakatens
 regler for god presseskikk. Den som
 mener seg rammet av urettmessig avis-
 omtale, oppfordres til å ta
 kontakt med redaksjonen.
 • Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et
 klageorgan som behandler klager mot
 pressen i presseetiske spørsmål.
 • Adr.: Rådhusgt. 17 3. etg., pb 46 Sent-
 rum, 0101 Oslo.
 Tlf. 22 40 50 40, faks 22 40 50 55.
 E-post: pfu@presse.no

«Det ble ingen oppsplitting av Microsoft, og hvordan skal en nå sikre at Microsoft får plattformkonkurranse?»